

4. Apie humanitarinių mokslų studijas iš 1569 m. provincijoms išsiuntineto laiško nuorašo

Kolegijose, kur bus tik trys mokytojai trijose klasėse

1. Trečioje klasėje, kuri bus žemiausia, tebūna mokoma tų dalykų, kuriuos anksčiau aptarėme penktoje, esant penkių klasių struktūrai. Šioje klasėje bus mokoma vardažodžių giminių, būtinų linksniavimo taisyklių, veiksmažodžio būtujų laikų ir siekinio. Čia tegu pajaučia skonį Cicerono rinktinių laiškų, o pažengusieji tegu skaito lengvesnes knygas iš *Laiškų artimiesiems*, pvz., 13, 14, 16. Tegu įpranta tuos [kūrinius] imituoti kalbėdami ir rašydami nevaikiškus rašinius. Be to, mokytojas čia tegu trumpai paaiškina sintaksės pagrindus. Tik stropiai išegzaminuoti ir tinkami tebūna perkelti į antrą klasę. Egzaminas turi būti rengiamas kas šeši mėnesiai.

2. Vidurinėje klasėje magistras turi rūpintis, kad mokiniai nepamirštų, ką buvo išmokę trečioje klasėje apie būtuosius laikus, siekinį, linksniuotes ir gimines. Tebūna jau aiškinami gilesni sintaksės dalykai, skaitomos rimtesnės *Laiškų artimiesiems* knygos, [Cicerono] *Apie draugystę ir Apie senatvę*; *Kvinto Kurcijaus Istorija*, *Ovidijaus Liūdesio eilės ir [Laiškai] iš Ponto*, pagaliau *Vergilijaus Eklogos*, kuriose nesama nieko bjauraus, kaip antai: pirmą, ketvirtą, penktą. Šešis paskutinius mėnesius magistras tegu duos užduočių laiškų rašymui ir lavins mokinius kalbėti ir rašyti žodingai ir gražiai.

3. Pirmoje klasėje tegu bus rengiamos ne tik prozos, bet ir eiliavimo pratybos. Čia taip pat bus siekiama tobulo sintaksės išmanymo, aiškinamas eilėdaros ir metrikos menas. Čia gali būti komentuojami [Cicerono] *Laiškai broliui Kvintui ir Atikui*, knyga *Apie pareigas*, *Salustijaus ar Cezario Istorija*, *Eneidos ar Metamorfozių* knygos.

4. Per šiuos metus dėstomas trumpas retorikos kursas - ar *Kiprijono [Soarijaus]*, ar *Retorika Herenijui*, skaitomos [Cicerono] kalbos *Už Marcelą*, *Už Manilijaus įstatymą*, *Už Dejoterą*, arba *Katilinarijos*. Taip pat rašomos kalbos ir atliekamos deklamacijos, imituojant Ciceroną, laikantis retorikos meno taisyklių ir kt.

Paulius Rabikauskas (sud.), *Ankstyvieji Vilniaus universiteto istorijos šaltiniai*, Vilnius: Aidai,

2009, p. 122–123.